

Valsts izglītības
satura centrs

Jaunais mācību saturs un «Cilvēkdrošības mācību kurss»

Guntars Catlaks
vadītājs

2017.gada 7.septembrī
Demogrāfisko lietu padomes sēdē

IAP uzdevumi. Paradigmas maiņa izglītībā

- 1. Kompetenču pieejā pilnveidota vispārējās izglītības satura izstrāde**, ietverot jaunas kompetences, t.sk. uzņēmējspējas, veselīgs dzīvesveids, finanšu pratība, pilsoniska izglītība, **cilvēkdrošība**; atbalsts svešvalodu mācību satura un apguves metodikas aktualizēšanai/ pārskatīšanai 1.-12.klasei, t.sk. mācību metodika svešvalodas izmantojumam mācību satura apguvei, stiprinot skolēnu valodu pratību un radošuma attīstību.
- 2. Pamatizglītības (7.-9.klase) posma satura ieviešana**, pakāpeniski nostiprinot pamatizglītības posma kompetenču pieejā balstītu pamatizglītības saturu.
- 3. Jauna valsts vispārējās vidējās izglītības standarta** izstrāde un ieviešana (normatīvā regulējuma pilnveide).

Valsts izglītības
satura centrs

Plānotās pārmaiņas mācību saturā, sākot ar 2018.gada 1.septembri

Pamatizglītībā

- Mazāks mācību priekšmetu skaits
- Modulāra pieeja programmu veidošanā
- Vairāk laika dziļākai tematu apguvei
- Lielāka skolu autonomija satura piedāvājumā un organizācijā
- 9.klases beigās vispārējo pamata kompetenču pārbaudījums

Vidējā izglītībā

- Obligāto pamatkursu noslēgums 11.klasē
- Augstākā līmeņa izvēles kursi 12.klasē, kuros kārto eksāmenus iestājai augstskolā

Valsts izglītības
satura centrs

Mācību procesa sasniedzamais rezultāts

Lietpratība jeb kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmes, risinot problēmas mainīgās reālās dzīves situācijās

Valsts izglītības
satura centrs

Redzējums par skolēnu 21.gs.

Dzīvo

patstāvīgi un veselīgi

Apzinās sevi, savas vēlmes un intereses,
Spēj dzīvot patstāvīgi,
saskaņā ar savām vērtībām,
Saglabā un nostiprina savas garīgās
un fiziskās spējas,
Rūpējas par savu veselību un drošību

Mācās

prasmīgi un ieinteresēti

Ir zinātkārs un intelektuāli atvērts
Prot un vēlas patstāvīgi mācīties mūža garumā
Plāno un vada savu izziņas procesu
Lietpratīgi un atbildīgi izmanto IKT iespējas

SKOLĒNS

Līdzdarbojas

izsvērti un atbildīgi

Veido patstāvīgus spriedumus;
Pilnvērtīgi piedalās sociālajā, politiskajā, ekonomiskajā un
darba dzīvē;
Veido cieņpilnas attiecības ar citiem cilvēkiem;
Sekmīgi darbojas daudz kultūru
un daudzvalodu vidē.

Rada

inovatīvi un produktīvi

Rada un attīsta jaunas zināšanas un risinājumus
Uzņemas iniciatīvu, ir mērķtiecīgs un neatlaidīgs
Sekmīgi darbojas komandās, ved sarunas, pieņem kopīgus
lēmumus
Izprot, respektē un risina kompleksas problēmas

Valsts izglītības
satura centrs

Obligātā mācību satura ietvars

VISC projekts, 18.08.2017.

Vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, laulība, darbs, daba, kultūra, latviešu valoda un Latvijas valsts*

Mācību jomas	Caurviju prasmes	Tikumi
Valodu	Pašizziņa un pašvadība	Atbildība / Centība
Sociālā un pilsoniskā	Domāšana un radošums	Drosme / Godīgums
Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā	Sadarbība un līdzdalība	Gudrība / Laipnība
Dabaszinātņu	Digitālā	Līdzcietība / Mērenība
Matemātikas		Savaldība / Solidaritāte
Tehnoloģiju		Taisnīgums / Tolerance
Veselības un fiziskās aktivitātes		
<i>Starppriekšmetu moduļi: Veselība, Drošība, Tekstpratība u.c.</i>		

Plānotais «Cilvēkdrošības mācību kurss» jaunajā mācību saturā no pirmsskolas līdz vidusskolai īstenojams moduļu veidā dažādos mācību priekšmetos, ievērojot vecumposma īpatnības

*2016.gada 15.jūlija MK noteikumi Nr. Nr. 480

MĀCĪBU SATURA ORGANIZĀCIJA

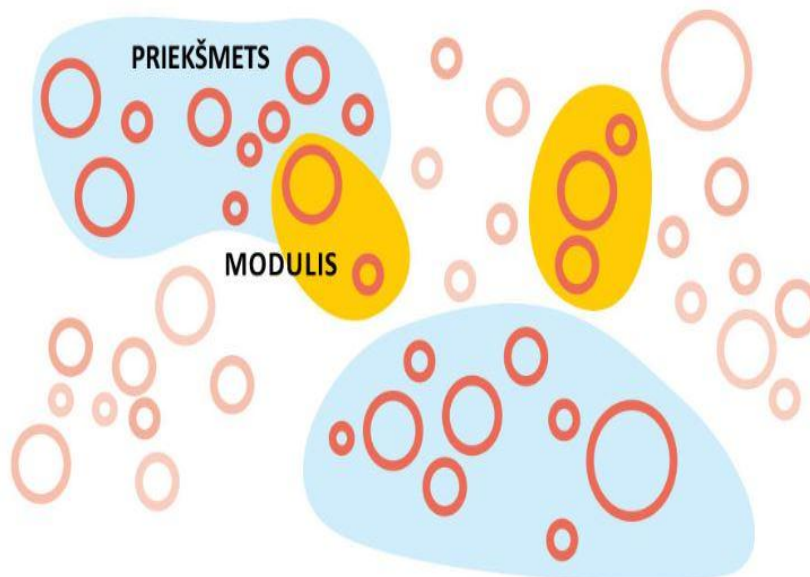
MĀCĪBU JOMAS

(mācību priekšmetu moduļi)

Valodu • Sociālā un pilsoniskā • Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā
Dabaszinātņu • Matemātikas • Tehnoloģiju
Veselības un fiziskās aktivitātes

VĒRTĪBAS

- Atbildība
- Centība
- Drosme
- Godīgums
- Gudrība
- Laipnība
- Līdzcietība
- Mērenība
- Savaldība
- Solidaritāte
- Taisnīgums
- Tolerance

CAURVIJU PRASMES

- Pašizziņa un pašvadība
- Domāšana un radošums
- Sadarbība un līdzdalība
- Digitālā

STARPPRIEKŠMETU MODUĻI

Drošība • Veselība
Kultūras izpratne
Tekstpratība u.c.

Valsts izglītības
saturs centrs

«Cilvēkdrošības mācību kursa» saturs aspekti*

- Individīda personiskā: fiziskā un garīgā drošība
- Droša uzvedība dažādās dzīves vidēs un situācijās
- Veselības drošība
- Ekoloģiskā drošība
- Sociālā drošība, t. sk. drošība ģimenē un valsts drošība
- Civilā aizsardzība

Darba grupas «Cilvēkdrošības kursa saturs izstrādei» piedāvājums. DG izveidota atbilstoši MK 08.04.2016. sēdes protokola (Nr.12) 58.§ par Informatīvo ziņojumu „Par civilās aizsardzības kursa izmaksām, ieviešanas grafiku vispārējās izglītības iestādēs un profesionālās izglītības iestādēs” (TA – 2302) 3.punktam: «izveidot **darba grupu**, iekļaujot tajā leģietu ministrijas, Veselības ministrijas, Labklājības ministrijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība un citu nevalstisko organizāciju pārstāvjus». DG piedāvājums tika nodots ESF projektam «Kompetenču pieeja mācību saturam» tālākam darbam

Valsts izglītības
satura centrs

«**Cilvēkdrošības mācību kursa**», kas īstenojams no pirmsskolas līdz vidusskolai moduļu veidā dažādos mācību priekšmetos, **mērķis:**

ir veicināt izglītojamā **izpratni par dzīvību kā vērtību, atbildību un rīcības spēju** dzīves vidē, **spēju sadarboties** un līdzdarboties, identificēt un izvērtēt situācijas, dažādus apdraudējumus un riskus, **veikt preventīvus pasākumus un rīkoties**, pieņemot savai un citu veselībai un drošībai labvēlīgus lēmumus, piedalīties drošas un veselīgas dzīves vides veidošanā **cieņpilnai dzīvei sabiedrībā un Latvijā valstī.**

«Cilvēkdrošības mācību kurss», Veselības un fiziskās aktivitātes joma. Piemērs

Lielā ideja «Dabas un tehnogēnās katastrofas. Lai spētu adekvāti rīkoties, ikvienam ir jāspēj atrast informāciju par iespējamiem katastrofu veidiem un atbilstošu rīcību dzīvesvietā un pasaulē, plānot savu un savu tuvinieku rīcību un droši rīkoties»

	Klase	3.klase	6.klase	9.klase	12.klase
Individuālā rīcība katastrofu draudu un ārkārtas gadījumos		Spēj izskaidrot ar piemēriem drošas rīcības principus, ja izziņota vētra vai plūdi, individuālā līmenī rīkojas droši, ja izziņoti katastrofu draudi	Ir informēts par evakuācijas iespējamību dažādu katastrofu gadījumos un spēj izskaidrot rīcību un sekas tādos raksturīgākajos ārkārtas gadījumos kā mežu, purvu un kūlas ugunsgrēks, plūdi, zemestrīce, cunami, ēku sagrūvumi, taifūns, zemes nogrūvumi	Kritiski izvērtē pieejamo informāciju par laika apstākļiem, rīkojas atbilstoši laika prognozei (piemēram, nedodas uz plūdu vai vētras skartajām teritorijām intereses pēc) Spēj nosaukt un apzināt tuvējā apkārtnē dzīvojošos īpaši apdraudētos cilvēkus, kuriem sagatavošanās un rīcība katastrofu draudu gadījumā var būt apgrūtināta / nepieciešama palīdzība (piemēram, vientuļie cilvēki, smagi slimie cilvēki, neredzīgie, nedzirdīgie cilvēki ar kustību traucējumiem)	Spēj atrast informāciju par iespējamām katastrofu situācijām citās valstīs visā pasaulē un, gatavojoties ceļojumam, plāno iespējamo savu un savu tuvinieku rīcību Spēj rīkoties dažādu apdraudējumu gadījumā, ņemot vērā katastrofas raksturu t.sk. izvēlēties un lietot individuālās aizsardzības līdzekļus
	Sasniedzamais rezultāts	Iesaistās izglītības iestāžu organizētajās mācību trauksmēs C1, C4	Pārzina evakuācijas somas nepieciešamību un tā saturu C1, C4	Modelē palīdzības sniegšanas veidus un iespēju robežās palīdz līdzcilvēkiem C1, C3, C4	Spēj izskaidrot pašsagatavošanās nozīmi un vajadzību ārkārtas gadījumos, t.sk., spēj pamatot, kādas lietas un kāpēc ievietojamas ārkārtas gadījumu somā C1, C2, C4

Valsts izglītības
satura centrs

«Cilvēkdrošības mācību kurss», Sociālā un pilsoniskā joma.

Piemērs

Lielā ideja «Indivīds. Katrs cilvēks ir unikāls un vērtīgs».

3. klase	6. klase	9. klase
<p>Atpazīst un nosauc vārdā savas emocijas un pamato, kāpēc tās ir vajadzīgas. spriež par emociju cēloņiem. Nosauc un pamato sev nozīmīgas vērtības, izmantojot savu vai citu cilvēku rīcības piemērus. Noskaidro savu izziņas procesu un rakstura īpašības, lai salīdzinātu tās ar citu cilvēku emocijām, vērtībām, izziņas procesu un rakstura īpašībām un veiktu secinājumus par kopīgo un atšķirīgo. C4</p>	<p>Ar vienkāršiem argumentiem, izmantojot piemērus no savas personīgās pieredzes, pamato, kāpēc viņa izziņas procesi, emocijas, vērtības un rakstura īpašības ir tieši tādas. Secina, kā dažādās ikdienas situācijās viņa izziņas procesu īpatnības, emocijas, vērtības un rakstura īpašības ietekmē rīcību. Diskutē par to, kā dažādā veidā var izpaust emocijas, izvēlas un pamato savus emociju vadīšanas paņēmienus. Empātiski reflektē par citu cilvēku iespējamajām emocijām un reakcijām dažādos notikumos. C4</p>	<p>Izvērtē savas emocijas, vērtības un izziņas procesu un rakstura īpašības dažādās situācijās, iepazīstot citu cilvēku pieredzi, lai pieņemtu lēmumu par veicamajiem uzlabojumiem savā rīcībā ikdienas situācijās. Skaidro gribas, rakstura, motivācijas un pozitīva pašvērtējuma un pašcieņas nozīmi personības attīstībā, psihiskajā un fiziskajā veselībā. Atpazīst distresa cēloņus, pielieto stresa pārvaldīšanas metodes, lai novērstu stresa negatīvo ietekmi uz fizisko un psihisko veselību un savstarpējām attiecībām. C4</p>

Valsts izglītības
satura centrs

«Cilvēkdrošības mācību kurss», Tehnoloģiju joma. Piemērs

Lielā ideja «Lieto programmvadāmās ierīces droši sev un citiem, aizsargājot datus, ievērojot sabiedrībā pieņemtās normas un noteikumus, kā arī izvērtējot virtuālās vides iespējas un riskus, jo draudi nav tiešā veidā saskatāmi»

3.klase

Ievēro drošības un uzvedības noteikumus datorklasē. Zina ieteikumus labu (drošu) parolu veidošanai, neizpauž paroles citiem. Neizpauž savus un citu personu datus (piemēram, tālruņa numuru, vecumu, dzīves un atrašanās vietu, dzimumu, personas kodu). Ar piemēriem skaidro iespējamus apdraudējumus virtuālajā vidē (piemēram, iebiedēšana un uzmākšanās, tiešsaistes vietnēs pieejamās informācijas ticamība). Ziņo skolotajam, ja ir saskāries ar nepiemērotiem materiāliem vai apdraudējumiem tiešsaistē.
C1, C2, C3, C4

6.klase

Ievēro drošības noteikumus un pasākumus darbā ar programmvadāmām ierīcēm. Apzinās, ka jebkuru digitālā vidē publicēto informāciju var saglabāt un lietot iepriekš neparedzētiem mērķiem. Veido paroles, ievērojot drošu parolu veidošanas principus. Diskutē, cik svarīgi aizsargāt piekļuvi programmvadāmai ierīcei, datortīklam un personīgajiem datiem. Skaidro, kas ir informācijas izmānīšana (pikšķerēšana). Apzinās atšķirības un līdzības starp reālo un virtuālo vidi.

9.klase

Izvērtē iespējamus riskus, neievērojot drošības, kārtības un veselīgas darba vides noteikumus. Ar piemēriem raksturo identitātes zādzības metodes un diskutē par iespējām tās mazināt. Nosauc veidus, kā mazināt sociālās inženierijas radītos apdraudējumus. Zina, kā rīkoties, ja ir aizdomas par apdraudējumiem internetā. Skaidro, kāpēc ir regulāri jāatjaunina programmatūra, zina, kā rīkoties, ja ir atrasts datorvīruss. Diskutē par datu šifrēšanas attīstību, lieto vienkāršu šifrēšanas algoritmu. Rūpējas par savu drošību, lietojot tīmekli. Iepazīstas ar instalējamās lietotnes tiesībām lietot dažādus programmvadāmā ierīcē pieejamos datus. Apzinās, ka dažkārt kibertelpu var lietot kā cietsirdības un vardarbības propagandas līdzekli. C1, C2, C3, C4

Valsts izglītības
satura centrs

Pedagogu profesionālās kompetences pilnveide

RSU 2017.gadā īsteno 36 stundu pedagogu profesionālās kompetences pilnveides A programmas «Aktuāli cilvēkdrošības jautājumi un to īstenošana» kursus 875 vispārējās un profesionālās izglītības pedagogiem.

Temati:

- **Drošība ikdienas situācijās reālajā un virtuālajā vidē:** iespējamās bīstamās situācijas un apdraudējumi sadzīvē (t.sk. personām ar invaliditāti), uz ceļa vai ielas, saskarsmē ar dzīvniekiem, izmantojot dažādus priekšmetus un ierīces (t.sk. ugunsdrošība; elektrodrošība, drošība uz ūdens, pie dzelzceļa, ceļu satiksmes drošība, dārba aizsardzība); traumatisma profilakse (sadzīves traumū mazināšana, traumatisma mazināšana fizisko aktivitāšu laikā)
- **Ekoloģiskā drošība:** vidi ietekmējošie faktori (piemēram, troksnis, putekļi, ķīmiskās vielas, atkritumi u.c.); vides ietekme uz indivīdu un sabiedrību (piemēram, dzeramā ūdens kvalitāte, vides piesārņojums, pārtikas drošība, energoresursi, ķīmiskās vielas u.c.)
- **Drošība valstī** – iespējamie apdraudējumi un riski, kas saistīti ar valsts drošību, t.sk. politisko (t.sk. pieņākumi pret valsti), ekonomisko (t.sk. riski, kas saistīti ar neregistrētu nodarbinātību), militāro, informācijas (t.sk. mediju saturs kā ietekmēšanas līdzeklis un atbilstība nacionālas valsts un sabiedriskā labuma idejai) un kiberdrošību; izdzīvošanas ABC
- **Civilā aizsardzība:** iespējamās katastrofas un to sekas; rīcība dažādu apdraudējumu un katastrofu gadījumos (t.sk. palīdzība cilvēkiem ar invaliditāti); evakuācijas ārkārtas gadījumu soma; civilās trauksmes un apziņošanas sistēma; individuālie aizsardzības līdzekļi katastrofas gadījumā. Masu nekārtības, terorisms; valsts un pašvaldību loma ārkārtas situāciju gadījumā; specifiska civilās aizsardzības informācija pa reģioniem (pašvaldībām) atkarībā no attiecīgajā reģionā attīstītajām nozarēm.

Valsts izglītības
satura centrs

Guntars Catlaks
guntars.catlaks@visc.gov.lv

2017.gada 7.septembrī, Rīga

